

W

II
листопад
1974



**ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ**

Т. КУНЬКО,
директор Республіканського учбово-
методичного кабінету дошкільного
виховання

З. ФУТЕРМАН,
кандидат філологічних наук

Про навчання іноземної мови в дитячих садках

Науково-технічна революція, підвищення вимог до навчання в школі, зміцнення й розширення міжнародних зв'язків ставлять перед радянськими людьми вимогу практичного оволодіння іноземними мовами.

У нашій республіці з 1959 року проводиться експериментальна робота по навчанню дітей дошкільного віку іноземної мови, яка показала, що саме в цьому віці навчання іноземної мови може стати основою для дальшого успішного оволодіння нею в школі. З того часу в багатьох дошкільних закладах дітей навчають англійської, французької та німецької мов за «Програмою з англійської, французької та німецької мов для дітей дошкільного віку» (К., «Радянська школа», 1961). Враховуючи дані досліджень багатьох експериментаторів і беручи до уваги, що чимало часу пройшло з виходу в світ цієї програми, вважаємо за необхідне зупинитись на деяких загальноприйнятих вимогах до практичного оволодіння іноземною мовою та на окремих аспектах цієї проблеми.

У дошкільних закладах навчати іноземної мови рекомендується з п'яти років. А якщо у групі деякі діти ще не чітко розрізняють рідну (українську) та російську мови, то навчання доцільно починати з шести років, провівши протягом попереднього року підготовчу роботу та особливу увагу приділяючи розрізненню дітьми української та російської мов, щоб уникнути міжмовної інтерференції (змішування слів різних мов).

Групи для занять комплектують за віком. Кількість дітей у групі — 15—25. Дітей в них приймають за бажанням батьків.

Для навчання відводиться дві години на тиждень. Тривалість занять у групах дітей шостого року життя — 20, а сьомого — до 25 хвилин. Проводять їх до сніданку або після денного сну. Індивідуальна робота здійснюється у ранкові години, під час прогулянок та ігор.

Контроль і керівництво роботою груп з навчання іноземної мови та надання їм необхідної допомоги покладається на завідувачу дошкільним закладом, а також районні, міські відділи народної освіти, незалежно від відомчої підлеглості дитячого садка. Методичну допомогу викладачам іноземної мови надають обласні, міські інститути вдосконалення вчителів, методичні кабінети дошкільного виховання, педагогічні інститути іноземних мов, кафедри іноземних мов педагогічних вузів. Викладачі іноземних мов дитячих садків, у свою чергу, повинні ретельно стежити за учбово-методичною літературою з цього питання, щоб запозичити кращий досвід роботи з дітьми.

Навчання іноземної мови у дошкільних закладах, як відомо, має на меті прищепити дітям вміння та навички усної мови. Дошкільнята повинні розуміти іноземну мову на слух і вести нескладну бесіду в межах пройденої тематики, що забезпечить їм успішне практичне оволодіння мовою в загальноосвітній школі. Завдання полягає в тому, щоб навчити дітей розуміти мову педагога, невеликі оповідання, знати назви навколишніх предметів, вміти лічити в межах десяти, самостійно складати речення за зразком, вести нескладний діалог з педагогом або між собою і на основі засвоєного мовного матеріалу скла-

дати короткі оповідання за малюнками або за серією малюнків, уміти розповісти про батьків (братів, сестер, бабусю, дідуса), знати назви кольорів, рослин, тварин і звірів, видів транспорту. Вони повинні також вміти розповісти про свій дитячий садок, про виховательку, няню, про вулицю, на якій дитина живе, своє місто або село, знати напам'ять нескладні вірші і пісні про В. І. Леніна, про Батьківщину, про визначних людей нашої країни, про свята (Жовтневу революцію, Новорічну ялинку, Радянську Армію, 8 Березня, Перше травня), а також вірші та пісні про дружбу дітей різних народів.

Для вихованців підготовчої до школи групи вводиться лексика, пов'язана з життям школи: *школа, вчитель, парт, портфель, підручник, зошит, ручка, олівець, урок, перерва, шкільна форма* тощо. На останньому році навчання педагог коротко розповідає дітям про школу, про те, що вони вивчатимуть іноземну мову і зможуть навчитися читати іноземною мовою цікаві казки, листуватися з дітьми зарубіжних країн тощо. Таку розповідь бажано супроводжувати відповідними кольоровими малюнками (школа, клас, вчителька, шкільні предмети). Обсяг мовного матеріалу — 4—5 слів і висловів на одне заняття або 250—300 — протягом року.

Однією із важливих вимог до практичного оволодіння іноземною мовою є розуміння дітьми запитання педагога та вміння відповісти на нього. Над цим педагог працює, починаючи з перших занять, дотримуючись принципу поступового ускладнення запитань як з лексичного, так і з граматичного боку, тобто йде від простих до поширених і складних речень, застосовує загальні, спеціальні, розчленовані й альтернативні запитання.

Що ж до вміння дітей ставити запитання іноземною мовою, то, як показала практика, в умовах дошкільного закладу наполягати на цьому виді діяльності не варто. Експериментальні роботи, які проводили спеціалісти, підтвердили, що ставити запитання іноземною мовою — найважчий аспект опанування усною іноземною мовою не лише для дошкільників, а й для учнів. У дошкільних закладах можна обмежитись елементарними формами запитань, засвоєних дітьми на основі поданої педагогом моделі типу («Що це таке?», «Як тебе звуть?», «Якого кольору цей олівець?» тощо).

У роботі з дітьми педагог використовує приблизно таку тематику: розмова про іграшки, кімнату, родину, про себе; називання частин тіла, одягу, посуду, страв, пір року; розповідь про своїх товаришів, чергування у групі, про овочі, фрукти, квіти, зоопарк тощо. Отже, весь матеріал зазначеної тематики пов'язаний з програмою виховання в дитячому садку.

Навчати дітей усної іноземної мови доцільніше під час проведення різних ігор. Звичайно, не всяка гра придатна для цього. Найбільш практичними виявилися ігри спокійні, з використанням дидактичних прийомів, наприклад, різні типи лото (побутове, спортивне, ботанічне, зоологічне). Гра в лото дає змогу повторювати з дітьми кілька разів окремі слова та вислови, що значно полегшує їх засвоєння. Гра має бути не лише цікавою і доступною, але й «мовною». До речі, не варто під час занять з іноземної мови ставити умовою вибування дитини з гри за допущену помилку.

Звичайно, гру не можна вважати основним методом навчання дітей іноземної мови. Багаторічні дослідження багатьох лінгвістів і методистів — Р. А. Кирилова (м. Київ), С. С. Збандуто (м. Одеса), І. О. Титенко, Є. І. Матецька (м. Харків) та ін. — показали, що найбільший успіх досягається застосуванням різноманітних форм роботи, їх своєчасним чергуванням: наприклад, після вправ на запитання і відповіді розпочинається розучування або читання вірша, від вірша

переходять до гри, від гри — до пісні. Таким чином, основним методом у навчанні дітей іноземної мови є весь комплекс прийомів. Застосування різноманітних форм роботи зацікавлює дітей і сприяє успішному закріпленню іноземної лексики.

Подаємо приклади окремих занять з використанням дидактичного матеріалу, а також зразок проведення гри під час навчання іноземної мови.

Педагог виставляє на стіл (так, щоб всім було видно) дитячі іграшки міського транспорту: легковий автомобіль, грузовик, тролейбус, автобус і трамвай. Перед тим, як назвати їх іноземною мовою, викликає кого-небудь з дітей назвати їх рідною мовою. Потім підносить вгору легковий автомобіль і чітко промовляє іноземною мовою: «Це легкова машина» (діти повторюють речення індивідуально і хором). Так він називає всі предмети, а потім запитує, хто може назвати ці предмети іноземною мовою. Якщо дитині важко назвати, їй допомагають інші діти.

Після засвоєння стверджувальних непоширених речень, педагог будує запитальні (загальні запитання, що вимагають від дітей відповіді «так» чи «ні»): «Чи це легкова машина?». Якщо діти засвоїли коротку стверджувальну відповідь, він ставить це ж запитання, піднімаючи інший предмет (грузовик чи автобус). Цього разу дошкільнята дають коротку заперечну відповідь: «Ні». Пізніше аналогічні вправи проводять на засвоєння повних стверджувальних і заперечних відповідей. У такій же послідовності засвоюють *спеціальні* запитання: «Що це таке?», а потім *розчленовані* — «Це тролейбус, чи не так?», і, нарешті, *альтернативні* — «Це легкова машина чи грузовик?». Різноманітні вправи, розраховані на засвоєння стверджувальних та запитальних речень, спонукають дитину мислити, а не механічно повторювати за педагогом слова та вислови.

Після засвоєння теми «Види транспорту» діти знайомляться з правилами руху. Тут доцільно застосувати гру. Назвемо її «Рух на нашій вулиці» (не слід просто копіювати ігри, які діти знають рідною мовою).

Педагог ставить посередині столу світлофор з трьома кольорами: червоним, жовтим, зеленим. З одного боку столу одна за одною стоять різні машини. Педагог заводить легкову машину, і коли вона мчить по столу, каже: «Машина їде» («Машина зупинилась»). Потім на кожну машину призначає водія (вони по черзі міняються, і педагог слідкує за тим, щоб всі діти взяли участь у грі), який «їде по вулиці», промовляючи іноземною мовою: «Я їду на грузовику». Під'їхавши до світлофора, він бачить зелений сигнал: «Сигнал зелений, я їду прямо». Якщо ж включається жовте світло, дитина промовляє: «Сигнал жовтий, я гальмую машину», або: «Сигнал червоний, моя машина стоїть» і т. д.

Гру можна весь час ускладнювати й видозмінювати в залежності від умов, які можуть виникнути під час занять. Ми переконалися, що коли педагог добре продумає цю гру (як і будь-яку іншу), то дошкільнята не тільки легко засвоюють необхідну лексику, а й відчують велике задоволення від діяльності і проймаються любов'ю до мови, яку вони вивчають. Якщо ж педагог помітить, що під час гри або іншої діяльності діти неуважні, він повинен негайно припинити її і перейти до іншого виду роботи.

Спостереження показали, що в багатьох дошкільних закладах мало використовують пісню на іноземній мові, тоді як саме пісня значною мірою сприяє розвитку у дитини інтересу до мови, на якій вона виконується. На велике виховне значення пісні звертали увагу видатні педагоги минулого (Ж. Ж. Руссо, К. Д. Ушинський). Пісня до-

помагає педагогу здійснити вимогу програми виховання в дошкільному закладі: «...вимовляти виразно слова, правильно передавати голосні звуки, приголосні в кінці слів», що сприятиме оволодінню дітьми фонетикою іноземної мови.

Про використання дидактичного матеріалу, різних ігор, пісень та віршів у навчанні дітей іноземної мови та інші потрібні матеріали можна знайти у посібниках, які ми подаємо нижче:

Програма з англійської, французької і німецької мов для дітей дошкільного віку. К., «Радянська школа», 1961.

О. Е. Кудрявцева, Первые стихи на немецком языке. Издание второе. М.—Л., Учпедгиз, 1949.

Вірші, пісні, оповідання на німецькій мові для дітей дошкільного віку. Республіканський науково-методичний кабінет дошкільного виховання Міністерства освіти УРСР. К., 1960.

Н. В. Агурова, С. И. Гоздецкая. Английский язык в детском саду. Пособие для воспитателей детских садов. М., Учпедгиз, 1963.

З досвіду навчання дітей іноземної мови в дитячих садках. За загальною редакцією Г. Ф. Бражникової. К., «Радянська школа», 1963.

Т. А. Чистякова, Е. М. Чернушенко, Г. И. Солина. Обучение иностранным языкам в детских садах. Пособие для учителей. М., «Просвещение», 1964.

Е. С. Игошин. Пусси и ее котята. Пособие для воспитателей детских садов, ведущих занятия по английскому языку. М., «Просвещение», 1964.

Игры-песни на английском языке. Пособие для воспитателей детских садов. Составитель Н. В. Агурова. М., «Просвещение», 1965.

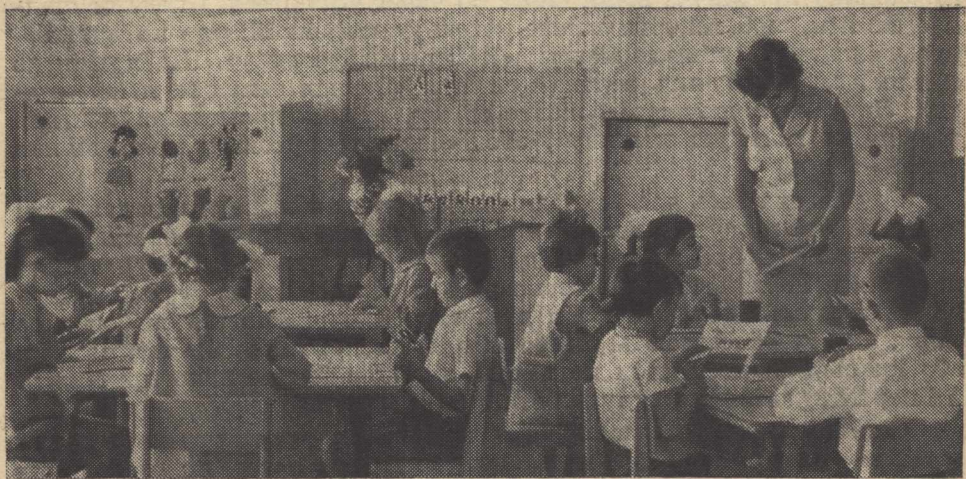
О. С. Ханова. Занятия по английскому языку в детском саду. М., «Просвещение», 1965.

Е. С. Царапкина. Немецкий язык в детском саду. М., «Просвещение», 1968.

Довідник завідуючого дошкільним закладом (Основні законодавчі та інструктивні документи). К., «Радянська школа», 1970.

С. С. Вдовенко. Книжка малюнків. Посібник для початкового навчання англійської мови дітей молодшого шкільного й дошкільного віку. Видання друге. К., «Радянська школа», 1973.

М. И. Дубровин. Иллюстрированная грамматика английского языка. Часть I. Художник В. И. Тильман. М., «Просвещение», 1973.



Багато нового і цікавого узнають діти на занятті